

ЛИСТИ МИХАЙЛА РУДНИЦЬКОГО ДО СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ: МЕТАФОРИ ДІЙНОСТІ МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ

Андрій Беницький

директор креативної агенції «Kiyoka_dasein» (Львів)

У статті визначено та проаналізовано основні теми, які обговорював Михайло Рудницький у листах до Софії Яблонської.

Ключові слова: *Софія Яблонська, Михайло Рудницький, Ліна Малицька, Степан Левинський, листування.*

In the article below we defined and analyzed main topics, which Mykhaylo Rudnytskyi raised in his correspondence to Sofiia Iablonska.

Keywords: *Sofia Iablonska, Mykhaylo Rudnytskyi, Lina Malyska, Stepan Levynskyi, correspondence.*

В статье определены и проанализированы основные темы, которые поднимал Михаил Рудницкий в письмах к Софии Яблонской.

Ключевые слова: *София Яблонская, Михайло Рудницкий, Лина Малицкая, Степан Левинский, переписка.*

У статті пропонуємо розглянути проблемно-тематичні особливості листів Михайла Рудницького до Софії Яблонської, оскільки ця інформація є надзвичайно цінною з точки зору культурної антропології, історії міжвоєнної літератури та журналістики. Матеріал розділено на чотири частини, кожна з яких має оригінальну, родом з епістолярного лексикону М. Рудницького, назву, яка, своєю чергою, є своєрідним тегом, що маркує теми, найчастіше порушувані автором листів. У частині «Життя» розважаємо про буденщину М. Рудницького: звички, дозвілля, сім'ю тощо, «Друзи» розповість про найбільш згадуваних у листуванні з С. Яблонською приятелів, «Кріза» — евфемізм політичної ситуації у міжвоєнній Галичині, омовленої М. Рудницьким, проте завуальовано. У частині «Далечінь» йтиметься про те, як автор означає та переживає спілкування на відстані. У статті використано листи з особистого архіву внучки С. Яблонської — Наталі Уден, яка запросила нас допомогти в упорядкуванні кириличних матеріалів. Інформацію

про професійні стосунки М. Рудницького та С. Яблонської з листів, зосереджених у вказаному приватному архіві, подано в статті нашого авторства «Листи Михайла Рудницького до Софії Яблонської: комунікаційні особливості», опублікованій у «Збірнику праць Науково-дослідного інституту пресознавства» (Львів, 2017. — Вип. 7 (25).

«ЖИТТЯ»: «... Чому не спокушують мене далекі мандрівки? Бо навіть на одне місто не вистачає часу ні нервів, щоб використати всі вражіння...» (з листа від 12 листопада 1936 р.).

Цікавим і водночас зворушливим є те, що у своїх листах до С. Яблонської М. Рудницький розкривається як, даруйте за трюїзм, проста людина: із звичками, турботами, слабкостями, мріями. Саме цей — «із перших уст» — матеріал облущує з класика граніт патетики, нашарований часом та шкільними програмами, деканонізує його, що робить М. Рудницького зрозумілим, близьким, живим. Ось, наприклад, з листа від 18 травня 1932 р. дізнаємося типовий для нього розпорядок дня: «...Я, як завсіди, кілька годин (7!) сиджу на кріслі за паперами, 1 1/2 в кіні (майже щоденно), годину розмовляю з друзями, решта знов між книжками...». На перший погляд, здається, що графік М. Рудницького не надто виснажливий, а проте він сам розвіює цю оману у листі від 20 січня 1934 р.: «...Жаль, що мій час пошматований на «щоденні» години і не маю навіть сили зосередити думок. Багато праці, плянів і вічних клопотів з фінансами. Криза і криза...». Тож М. Рудницький, хоч і працював багато, проте перманентно перебував у ситуації нестачі коштів, адже фраза приблизно такого самого змісту, як і попередня, є у листі від 13 листопада 1934 р.: «...Не описую Вам свого життя, бо треба б його бачити. Усього потрохи: клопотів, гумору і серед темряви є деякі ясні хвилини. Багацько праці — мало часу, ще менше гроша...». До постійних фінансових труднощів згодом додалися ще й проблеми зі здоров'ям: «...Від якогось року маю постійні болі голови, — раз на тиждень. Лікарі не знають причини: усе маю добре — серце, шлунок, легені, сон, апетит. «Мігрена» та й годі; є така недуга і самому треба знайти її причину...».

Судячи з частоти згадувань у листах, улюбленим дозвіллям М. Рудницького було кіно. Ось, приміром, цитата з листа від 22 вересня 1936 р.: «...Єдиною потіхою було те, що у Львові залишились якісь прихильники душі, з якими можна було десь-колись заглянути до кіно. Моя жінка виїхала на цілі вакації до Лондону, донька —

в гори, — я жив як дерево серед пустині, бо Львів цього року теж вимер улітку...». Продовжуючи тему кіна, згадаємо ще одну надзвичайно промовисту цитату з листа від 29 березня 1932 р.: «...Ми все ще ждемо весни. Всі досі в футрах. Уявляю собі, що не можете собі навіть пригадати, як тут виглядає життя. Замість складати фільми, ходимо їх оглядати. Це й найкраща розвага». І фраза про кіно, яке українці хоч і дивилися, а проте не виготовляли масово, і це чекання весни наприпочатку квітня, напевне, слугують найкращими метафорами дійсності міжвоєнної Галичини.

Загалом, М. Рудницький практично не згадує про свою сім'ю, а якщо і каже щось, то так — між іншим. Наприклад, у листі від 7 липня 1933 р. він розповідає про своє дозвілля та ділиться планами на літо, кидаючи кілька слів про дружину та доньку: «...Моя мала у пластовім таборі, жінка лікується на літчищі, а я користаю з безконечно довгих вечорів і блукаю з каварні у ресторан, з кіна чорт зна куди. Їду аж на серпень до пані Малицької; може до цього часу світ потепліє. Коли ні — лежатиму на ліжку: читати спати і мріяти...».

Проте є один момент, коли М. Рудницький, вірогідно, обмовляється про стосунки з дружиною, Мартою Олесницькою, адже дуже ймовірно, що скорочення «О.» в уривку нижче могло вдовжуватися саме у її прізвище: «...П-ні О. приїжджає рідко. Її трагедія в тому, що не може в Ст. найти собі приятеля і не може теж вийти заміж з погляду законів. Мріє про те, щоб найти у Львові працю. Я міг би тоді (з болем серця) влекшити їй якусь добру довшу знайомість, щоб зменшити її самотність і втишити великий голод життя. На жаль, у нас за посаду щораз важче, а ще й гарній жінці, на яку всі дивляться як на люксус...» (лист від 12 листопада 1936 р.). Хоча цитата дуже промовиста, гадаємо, не варто робити поспішних висновків, опираючись лишень на гіпотезу, проте, з іншого боку, це питання не повинне залишитись без уваги літературознавців.

Як згадував М. Рудницький, влітку, на час відпустки, більшість львів'ян виїжджали з міста, а тому воно практично вимирало. З листів до С. Яблонської дізнаємося, як він проводив вакації і — що так само важливо — яких прагнув. Ось цитата з листа, датованого 8 червня 1933 р.: «...Куди поїду на місяць відпустки ще певно не

знаю. Імовірно на село до Малицької, як щороку...» Поїздка в Шляхтинці дійсно була ритуалом для М. Рудницького. Часто він навіть просить С. Яблонську писати йому на тамтешню адресу. Для того, щоб уявити атмосферу, яка оточувала його в маєтку Л. Малицької, наведемо згадку Євгена Маланюка про її будинок: «...Чи зацілів той палацик з струнками ампірними колонами, що залишився був від великих палацових забудовань у Шляхтинцях по I світовій війні? Де її добірна, хоч числом невелика бібліотека в нім? Де — кількісно нечисленні, але цінні й так само добірні образи, гравюри й статуетки, що на другім поверсі (де були її «апартаменти») творили естетичний складник життя, творили атмосферу й дух оточення... постійної її самоти?...» [5].

Проте, як казали давні алхіміки, в світі компонентів нема еквівалентів: Шляхтинці хоч і були чудовим місцем, та хутір на Тернопільщині був безсилим перед тим, щоб витіснити з голови М. Рудницького мрію ще раз побачити Париж, де він проживав з 1919 до 1922 рр., працюючи секретарем дипломатичної місії УНР: «...Я мабуть натякав Вам, що вибирався на вересень у Париж, — пише він С. Яблонській у листі від 17 вересня 1931 р. — Але коли згадав, що в кишені треба би там мати денно бодай 150 франків*, щоби відсвіжити спомини у всіх театрах, ресторанах і останках моїх знайомих — не міг рішитись. Ніде так сильно не відчуваємо свого знесилення як у великім культурнім осередку, коли не можемо з нього вповні користати...». Ці слова можуть викликати хибне враження, що М. Рудницький був неабияким гульвісою, а проте, щоб показати, у чому був правдивий інтерес такої поїздки, наводимо цитату з листа, датованого 8 червня 1933 р.: «...Заздрю Вам лона природи. Дехто каже — Ви теж мабуть — що воно гарніше від усіх людських. Може і я ще дійду до цього; покищо люди мене ще не розчарували. Я не виїхав би на ніякий найкращий острівець сам, без товариства. Навіть Париж і Лондон цікаві для мене тільки завдяки людям...». Саме про близьких М. Рудницькому людей, яких він згадує у листуванні з С. Яблонською і називає «другами», ми й поведемо мову далі.

«ДРУГИ»: «...Є ще книжки та други, — дві єдині пристані, що надають зміст існуванню...» (з листа від 29 березня 1932 р.).

* Приблизно 300 євро у наш час, якщо відштовхуватися від ціни на золото.

У своїх листах М. Рудницький постійно згадує спільних із С. Яблонською знайомих, з-поміж яких найчастіше Степана Левинського (1897–1946) — письменника, мандрівника, перекладача, дипломата, сходознавця — одного з багатьох, кого наше культурне поле так і не встигло засвоїти, проте в будь-якій сильній культурі він спокійно міг би стати знаковим персонажем з масою перевидань, вулицями на честь та хоча б одним байопіком. Замість звичної біографічної довідки у вікіпедійному форматі, нижче подаю кілька фактів з життя С. Левинського, існування яких в межах однієї долі та одного речення, гадаю, повинне збудити інтерес до його непересічної персони: син відомого львівського архітектора І. Левинського, він отримав дві освіти (інженера-хіміка в Львівській політехніці та інженера колоніальних справ у Кольоніальному інституті в Брюсселі), після чого відмовився від хорошої, в сенсі заробітку, роботи в Конго (французькій колонії), натомість, цікавився японською мовою, здобуває титул доктора сходознавства в Парижі [4], багато мандрує, усі свої враження фіксує у формі подорожніх нарисів, які впродовж 20–30-х виходять окремими книжками у Львові й отримують хороші відгуки критиків, наприклад, Юрій Липа називає Левинського «найкращим стилістом», у 1936 р. влаштовується референтом господарських справ у польському посольстві в Харбіні, звідки звільняється в знак протесту проти позиції Польщі стосовно окупації Угорщиною Карпатської України, в 1937 р. за свій кошт видає мапу Зеленої України, паралельно з роботою у консульстві займається редагуванням першого українсько-японського словника [3], в 1942 р. влаштовується перекладачем з японської у правлінні губернатора французького Індокитаю, також був контактною особою УГВР (Української головної визвольної ради) на Далекому Сході, про що дізнаємося зі звіту ЦРУ про операцію «Белладонна» [6]...

У своїх листах М. Рудницький дещо доповнює наші скупі знання про С. Левинського, наприклад, саме з них ми дізнаємося, що останній часто хворів та лікувався у Ворохті. У листі від 15 листопада 1930 р. читаємо: «...Щодо Левинського: я вже не застав його в хаті; він на лікуванні в Ворохті (...), — стан його дуже поважний; не знаю навіть, чи він буде в силі відповісти мені. Париж не був на його здоров'я — ні «Train de vie» [стиль життя. — А. Б.] вибраний ним за останні роки...». Цікаво було б дізнатися, на що

саме слабував С. Левинський, проте наступні листи також не дають відповіді. 17 вересня 1931 р. М. Рудницький пише: «...Запросив мене до Ворохти Степан Левинський, що сильно нудьгує, лікуючися стільки часу в тій глухій закутині. Та вже йдуть осінні холодні дні. Лякаюся дводенної слоти, що переминою вулицю в bagno. Краще спати на власнім ліжку у Львові й мріяти про Мароко...». Через два роки ситуація не змінилася, адже в листі від 7 липня 1933 р. читаємо таке: «...Левинський уже у Ворохті; лікується, як досі; став великим самотником, навіть мізантропом. Часто намовляю його «оженитися з грошима», бо всі його засоби до життя вичерпані, а здоров'я не дозволяє працювати. Не кажу про загальне безробіття...». Ми не можемо стверджувати, чи дослухався до ужиткової поради «оженитися з грошима» С. Левинський, проте зі згаданого вище звіту ЦРУ дізнаємося, що він був одружений із двоюрідною сестрою Юрія Лопатинського (псевдо «Калина») — підполковника УПА, одного із командирів легіону «Нахтігаль» (ім'я цієї жінки поки встановити не вдається). Також М. Рудницький інформує С. Яблонську про нові книги авторства С. Левинського, як, наприклад, у листі від 20 жовтня 1932 р.: «...Саме видав Ст. Левинського «З японського дому». Чи прислати?.. Він покищо дуже цікавий на Ваші спомини, — заздрить, що Ви випередили його у такій екзотичній мандрівці. Ще не зовсім здоров. На зиму вернеться в Ворохту. Має ще й іншу недугу, дуже тут поширену: безгрішність (ні «гроша», ні «гріха»)». Справді, «екзотична мандрівка» С. Левинського Манчжурією, Індокитаєм та Японією була ще попереду, — мандрівка, з якої він уже не повернеться в Україну: «...25 липня 1946 року [він] виїхав із Сайгону до Франції. На корабель перенесли його тяжко хворого. До Франції прибув 3 вересня 1946 р. і оселився в місті Гап на пограниччі між Провансом і Альпами. (...) Дні Степана Левинського були вже пораховані, і 8 жовтня 1946 року його не стало в живих...» [4].

З одного із ранніх листів М. Рудницького до С. Яблонської дізнаємося, що саме він став ініціатором її знайомства з Ліною Малицькою (1893–1945) — майстринею феміністичного письма, авторкою першої у Східній Європі розвідки про Джеймса Джойса, більше відомою як Дарія Віконська: «...Поручаю Вам паню Ліну Малицьку, що їде на який місяць до Криниці. Вона моя дуже близька давня знайома; власниця хутора Шляхтинці, донька славного

Федоровича, що фундував «Просвіту», — людина великої культури, вихована на чужині Франції, Англії, Швейцарії. Кілька місяців тому видала книжку «Райська яблінка». Вона має перечулені нерви. Мусить мати ідеальний спокій. Якщо в Вашім пансіоні не будете мати відповідної кімнати, заопікуйтеся нею і поручіть її, кому треба. Як особа заможна (хоч страшенне скромна та ощадна) вона не потребує дуже рахуватися з цінами за вигоди...». Хоча в листі не вказано року, а лише день та місяць (7 вересня), можемо припустити, що це 1929-й, адже саме того року, як дізнаємося зі щоденникового запису В. Винниченка від 22 квітня 1929 р. [2], з травня до середини жовтня С. Яблонська займалася пансіонатом у Криниці: у той час поширеною бізнесовою практикою було орендувати увесь пансіонат на сезон та здавати відвідувачам окремі номери. Свідченням того, що між жінками виникла «взаємна симпатія» (за означенням М. Рудницького у листі від 29 вересня 1931 р.), є надзвичайно ніжна інтонація їхнього листування*, де Л. Малицька завше звертається до Софії: «Моя Сон». Справді: самостійна, рішуча та смілива в екстеріоризації свого творчого таланту, С. Яблонська була живим втіленням вимріяного й випсаного Л. Малицькою ідеалу жінки та водночас антиподом «вівчарки» з маніфестального діалогу «Райське яблуко» [7]: декорації в чоловічому світі, гаджету з певним набором функцій, проте аж ніяк не особистості.

Інші згадки М. Рудницького про Л. Малицьку переважно побіжні, проте й серед них надibuємо одну цікаву у листі від 6 вересня 1932 р.: «...Коли Ви мали гикавку то знайте: я з [ан]ею Малицькою згадували Вас нераз. Щороку їду бодай на 2 тижні літом на її хутір і там відпочиваю під кріслатим ясенем, доповнюючи свою освіту живою лектурою...». Короткі щорічні вакації у Шляхтинцях — родовому маєтку Л. Малицької — стали для М. Рудницького незамінним рятунком від важкої рутинної редакційної роботи у Львові, та й іншого відпочинку сподіватися було годі, як він сам стверджував у листі від 13 листопада 1934 р.: «...Багацько праці — мало часу, ще менше гроша...».

Справжньою знахідкою є згадка М. Рудницького у листі від 7 липня 1933 р. про жінку, біографія якої заслуговує на — ні, поки

---

* 15 листів Л. Малицької до С. Яблонської зберігаються в домашньому архіві сім'ї Уден у Парижі.

навіть не «детального», «глибшого» чи «ретельного», а просто — дослідження: «...Була у Львові 3 тижні моя колишня учениця п[ан]на Авдикович, що від 20х літ вийшла за іспанського маляра Gerassi; після Мадриду переїзжає на постійне в Париж. Ви знаєте її. Сильно змінилася (...) фізично і психічно. Ось і доказ добродійного впливу вищої культури!..». Тут М. Рудницькому йдеться про Стефанію Авдикович, доньку Кліментини Авдикович, власниці найбільшої кондитерської фабрики у міжвоєнній Галичині — «Фортуна нова» (дослідники, які працювали з газетою «Діло», мушили зауважити оригінальні рекламні повідомлення цієї фірми, типу: «Гям, що кожний українець без огляду на його партійну приналежність повинен належати до одної всеукраїнської партії Шанувальників виробів “Фортуни нової”»). У 1922 р. в Берліні Стефанія Авдикович зустрілася зі знаменитим «іспанським малярем» єврейського походження Фернандо Герассі, з яким вони побралися згодом. Того ж року вона вступила в Сорбонну й познайомилась там із Сімоною де Бовуар, а згодом і з Жаном-Полем Сартром, з якими С. Авдикович та Ф. Герассі підтримували товариські стосунки протягом усього життя. З 1930 р. С. Авдикович та Ф. Герассі оселяються в Мадриді, де в їхньому домі часто гостюють Федеріко Гарсія Лорка, Пабло Неруда, Ларго Кабальєро та інші культурні герої свого часу. У 1931 р. в подружжя народився син — Джон «Тіто» Герассі, який згодом стане знаменитим американським журналістом та викладачем, автором багатьох монографій, зокрема про Жана-Поля Сартра. У 1941 р. сім'я Герассі у зв'язку з Другою світовою емігрувала до США. Зрозуміло, що кілька попередніх речень дають лиш дуже загальне, обрисове уявлення про долю українки, що товаришувала з кращими європейськими інтелектуалами ХХ ст. — ні псу, ні вівсу, — проте вони завжди можуть стати приводом, зачіпкою для нових розвідок та пошуків.

«КРІЗА»: «Відоме і невідоме переплутане... не менш дивно і таємно, як наші думки про завтрашню днину з переживанням нинішньої і вчорашньої...» (М. Рудницький, «Між ідеєю та формою»).

Цікаво, що, на перший погляд, в епістолярії М. Рудницького є багато літератури та мистецтва, багато товариської балачки, але зовсім немає політики, і здається дивним для нас, людей, які вивчали насамперед політичну історію, що один з найбільших тогочасних

журналістів та громадських діячів не згадав про турбулентність, у якій перебувало суспільне життя на Галичині, — але варто глянути прискіпливіше і... У листі від 17 вересня 1931 р., відпочиваючи в Золочеві, М. Рудницький пише: «...Недурно живемо всі під знаком кризи; насилу я вирвався від думок про неї та всі її причини...», далі у листі від 20 жовтня 1932 р.: «...Якщо там, де Ви ширяєте можна легко жити, не кваптесь сюди, — тут криза. На устах усіх те саме слово...» «Криза». Не знаємо напевне, що мав на увазі М. Рудницький, пишучи ці слова, проте здогадуватися можемо: шойно два роки тому польська адміністрація провела пацифікацію, приблизно стільки ж лишилося до першої гучної відповіді українців на польські репресії — убивства міністра внутрішніх справ республіки Броніслава Перацького. Після Першої світової на руїнах старих імперій почали зводитись нові, однією з яких, очевидно, мислила себе й тогочасна Польська держава. Конфронтація між польською адміністрацією і галичанами зростала й обростала неодмінними атрибутами контролю, визиску та поглинання колонії: цензурою, дискримінацією за етнічною ознакою, тотальною полонізацією, концентраційним табором для українців у Березі-Картузькій та поділом держави на два економічні райони: економічно інноваційну «Польщу-А», де повинні були концентруватися усі виробничі потужності, та сировинний придаток — «Польщу-Б», звідки викачували ресурси та куди продавали готові товари. Зрозуміло, що економічний стан безпосередньо впливав на культурне життя, пропозицію та якість дозвілля, тому, коли С. Яблонська скаржить на провінційність Криниці (пол. Krynica-Zdrój), М. Рудницький в листі від 17 вересня 1931 р., на той час лікуючись у Золочеві, розповідає їй, що таке справжня провінція за мірками Галичини, тим самим нарікаючи на свій золочівський побут: «...Криниця — найбільше європейське літчище в Галичині, тому Ви й не здасте собі справи, що таке справжня провінція. Одна спітка на тиждень, банальна як жидівська реклама, — двох-трьох цікавих людей, що втратили зацікавлення світом і людьми 10 літ тому, — одна вулиця для вечірнього «корсо», де ніякі париські парфуми не всилі вбити запаху цибулі й затхлої капусти, — остаточна розвага: карти й горілка. Жіноцтва ні на лік, навіть і такого ні, що могло би відгравати ролю куліс у провінціальному театрі...».

«ДАЛЕЧІНЬ»: «...Часто думаю про Вас, про психологію жінки, що тужить за далекими обр'яями, вічно спрагнена нових вражінь... Маю багато запитів і складаю їх поруч себе, — ждуть Вашого повороту...» (з листа від 5 жовтня 1933 р.).

«...Чи дійде до Вас цих кілька слів і коли — китайські боги це знають!...» — такими словами, жартуючи, починає свій лист від 20 січня 1934 р. М. Рудницький. Відсутність певності того, що «коперти» дістануться адресата, диктує одну рису, яка при першому прочитанні цього епістолярію дивує, але є цілком виправданою, — повторюваність. Наприклад, про те, що роман С. Яблонської «Чар Марока» взяла до друку Книгарня Наукового товариства ім. Шевченка, М. Рудницький протягом року згадує мінімум три рази. А все через те, що листи з Галичини, скажімо, до Індокитаю, могли йти кілька місяців, ба більше: часто не заставали адресатку, оскільки та постійно подорожувала і, відповідно, змінювала поштові адреси чи опинялася в краях, де пошти взагалі не було. Зважаючи на ці обставини, С. Яблонська час від часу дорікає М. Рудницькому за те, що той довго мовчить. Інколи він виправдовується, як, наприклад, у листі від 21 вересня 1933 р.: «...Бентежить мене трохи Ваш запит про мою мовчанку; прикладаю почтові посвідки на доказ, що листи висилав поручені. Правда: 6 тижнів улітку не писав — нікуди, хотів стрібувати як виглядає безчорнильне дозвілля...». А інколи визнає свою вину й мимоволі доходить до висновку, вкрай актуального й для нашого часопростору: «...Прикро мені дуже, що писав до Вас так мало. Чомусь, ми провінціяли, уявляємо собі таку далечінь як щось неосяжного для листової розмови. Живемо у ХХ віці тільки тілом, духом іще у ХІХім!...» (лист від 6 вересня 1932 р.). Дійсно, епістолярна бесіда, якими б вправними не були обоє учасників у висловленні своїх думок, мабуть, ніколи не забезпечить тієї повноти осягнення, що її дає спілкування наживо, тому у листі від 13 листопада 1934 р. М. Рудницький пише: «...Сподіваюсь, що приїдете на довший час. Краще булоб, якби на перший тиждень «бодай» інкогніто, щоб був час набалакатись доволі, без свідків. Пропоную вже заздалегідь зустріч (між іншим) у Шляхтинцях у Малицької. Ми сподівались, що будете там на осінь...». Хоча невідомо, чи так бажана М. Рудницьким «зустріч інкогніто» відбулась, проте знаємо, що С. Яблонська приїхала аж навесні 1935 р., оскільки про це є відповідні згадки у галицькій пресі [1].

Та навіть відстань (хоча ні: «відстань», будучи величиною змірною, — не зовсім те слово, бо кілометри, милі чи морські вузли зовсім не показові, коли йдеться про дистанцію між реальностями, ментальну дистанцію; тому такі «далечинь») не могла перешкодити якомусь вищому, інтимному зв'язку. Скажімо, 29 березня 1932 р. М. Рудницький пише: «...Вірю в телепатію навіть на таку далечинь, як та, що ділить мене від Вас. Нині вночі Ви снилися мені і я рішив написати до Вас, а в бюрі застав Ваш лист...».

Таким чином, листи М. Рудницького до С. Яблонської дають нам змогу зазирнути у закуліся культурних процесів міжвоєнної Галичини. Особливо цінною інформація, що міститься у них, буде для дослідників так званого «ліберального» письменницького середовища, ідеологом та одним з творців якого був М. Рудницький. Також у ньому — листуванні — можемо знайти багато унікальних біографічних свідчень не лише про М. Рудницького чи С. Яблонську, а й про їхніх друзів та колег — як доволі відомих, так і майже не знаних. Отож сподіваємося, що матеріал, викладений у цій статті, буде корисним для пошуковців, які вивчають історію та літературний процес Галичини 1920–1930-х рр., та стане приводом для нових досліджень у цих царинах.

1. Виклади учительської громади // Діло. — 1935. — Чис. 60. — С. 8.
2. Винниченко В. Щоденник / Володимир Винниченко ; передм. С. Гальченка. — Київ, 2012. — Т. 4 (1929–1931). — 344 с.
3. Діброва А. Українсько-японський словник / А. Діброва, В. Одинець ; під ред. Ясуда Сабуро. — Харбін, 1944. — 267 с.
4. Календар УНС на конвенційний рік 1962. — Нью-Йорк : Свобода, 1961. — 196 с.
5. Маланюк Є. Дарія Віконська / Є. Маланюк // Всесвіт : журн. інозем. л-ри. Незалеж. літ.-мистец. та громад.-політ. місячник / Нац. Спілка письменників України. — 1995. — № 3. — С.167-169.
6. Operational memorandum N MGH-391. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/AERODYNAMIC%20%20VOL.%20%20%28DEVELOPMENT%20AND%20PLANS%29_0001.pdf. — Назва з екрана.
7. «Райська Яблінка» : антологія української «малої» жіночої прози Галичини міжвоєнного періоду. — Львів : ЛА «Піраміда», 2014. — 356 с.